

DEN OM NATIONALISM, LIVSFARLIGA HISTORIEBRUK OCH HISTORIEN VÄGEN TILL FÖRSONING

Spel Del 3 Vägen till försoning

I skuggan av ett krig – Iriaz

Sammanfattning

I skuggan av ett krig – Iriaz är ett spel där eleverna i mindre grupper får spela olika roller som tolkar händelserna i ett inbördeskrig mellan två folk i det fiktiva landet Kishestan.

Spelet handlar om hur rollerna utifrån sin bakgrund och syn på historien tolkar händelserna olika. Spelet ger ett underlag för en diskussion kring försoning och förlåtelse. Innehållet i spelet är helt fiktivt även om viss inspiration är hämtade ur verkliga händelser.

Denna handledning innehåller:

- Tips till handledaren
- Förarbete
- Genomförande
- Efterdiskussion
- Bilagor till spelet

DEN OM NATIONALISM, LIVSFARLIGA HISTORIEBRUK OCH HISTORIEN VÄGEN TILL FÖRSONING

Tips till handledaren

Lärarens förberedelser

Som handledare bör du läsa igenom hela spelet först. Läs särskilt noga igenom handledningen för att lättare kunna hitta rätt i texten under genomförandet.

Gemensamma förberedelser

Berätta för eleverna att de ska spela ett spel, men avslöja inte spelets handling eller syfte. Det innebär att eleverna inte behöver fundera på om de gör rätt/fel och inte heller under spelets gång behöva fundera på frågeställningar som besvaras i efterdiskussionen.

Genomförande

Under spelets genomförande är det viktigt att du som handledare är målmedveten och tydlig i alla instruktioner. Genom att ha läst igenom materialet innan genomförandet kommer du med enkelhet kunna besvara elevernas frågor under spelets gång.

Ingen grupp är den andra lik, och under genomförandet så kan oväntade saker hända. Ta eventuella avbrott med lugn och led tillbaka eleverna till spelets handling.

Bara för att en elev inte pratar mycket under spelet innebär det inte att eleven inte tar del av upplevelsen. En elev som betraktar händelsen kan lära sig lika mycket som en som deltar aktivt.

Efterdiskussion

I efterdiskussionen sker större delen av lärandet. Genom en väl genomförd efterdiskussion kan gruppen använda sina erfarenheter under övningen och lyfta dessa till ett bredare perspektiv. Ett förslag är att under efterdiskussionen möblera rummet så att alla sitter i en ring. Det gör att alla ser varandra och blir också en tydlig markör att spelet är slut och att gruppen nu har gått in i en ny fas.

Efterdiskussionen är för att skapa struktur indelad i tre faser:

Reflekterande

Efterdiskussionen börjar med reflektion, vilket handlar om att låta eleverna sammanfatta sin upplevelse. Frågor handlar om händelseförloppet, vad som var roligt, vad som var svårt och hur de upplevde olika delar av spelet.

Tolkande

Här ska eleverna få möjlighet att problematisera och analysera händelserna under spelet och se möjlighet till alternativa utgångar beroende på förutsättningarna. Hjälp eleverna genom öppna frågor att sätta ord på sina känslor och erfarenheter som de upplevde i spelet.

DEN OM NATIONALISM, LIVSFARLIGA HISTORIEBRUK OCH HISTORIEN VÄGEN TILL FÖRSONING

Generaliserande

I generaliseringsfasen lyfts elevernas reflektioner och upplevelser av spelet till ett större perspektiv. Här kan ni diskutera och dra paralleller med historiska händelser, aktuella politiska frågor och nyhetsbevakning.

Använd gärna de händelser som sker i spelet som metaforer för verkliga händelser. Exempelvis bråk om sjöns badplats, kan översättas till marktvister mellan länder och folk, vräkning av en familj exempel på led i en etnisk rensning och kalabalik mellan familjerna exempel på inbördeskrig. Ett tips är också att under spelets gång vara uppmärksam på den här typen av metaforer för att kunna använda dessa i efterdiskussionen.

Det är inte ett måste att under efterdiskussionen avsluta en fas för att påbörja en annan, utan man kan vandra fritt mellan de olika faserna beroende på vart gruppen för samtalet.

DEN OM NATIONALISM, LIVSFARLIGA HISTORIEBRUK OCH HISTORIEN VÄGEN TILL FÖRSONING

Förarbete

- Läs igenom hela handledningen så att du förstår spelet.
- Känn inte att du måste memorera alla texter utan se till att ha en kopia av hela spelet, även bilagorna, med dig under genomförandet.
- Spelet spelas i mindre grupper: En grupp är sex personer, men det går att spela med fem eller fyra i en grupp om antalet är ojämnt.
- Skriv ut så det finns en uppsättning roller (bilaga 1) och dilemman (bilaga 2) per grupp.
- Klipp ut rollerna, så att varje elev i gruppen får varsin.
- Klipp ut dilemmana så att det finns en uppsättning (Dilemma 1, 2, 3) per grupp. (Ett alternativ här är att kopiera så att det finns en uppsättning dilemman per elev.)
- Möblera om klassrummet så det finns lite öppen yta i mitten samt lika många bord med stolar runt om som det kommer vara grupper.

Genomförande

Icebreaker

En icebreaker är en kortare komma-igång-övning som bland annat syftar till att tillföra energi till gruppen som hjälper dem att fokusera på spelet och övningen.

Bomben och väggen

- Be alla stå i en ring. Säg till dem att tänka på en person i ringen men inte avslöja detta för personen.
- Säg till dem att personen de tänker på från och med nu är farlig för dem. De måste hålla sig så långt bort från personen som möjligt inom rummet. Om den farliga personen flyttar sig, måste de flytta sig så de kommer så långt bort som möjligt.
- Låt dem göra övningen en halv till en minut eller tills rörelsen börjar stanna av. Be dem stanna där de står.
- Ge dem instruktionen att tänka på en person till.
- När alla har valt en andra person ska de nu hålla sig mellan person 1 och 2, lite som att de försöker skydda person 2 från person 1.
- Övningen kommer leda till att alla samlas i en klump i mitten av klassrummet. När det sker avbryter du leken och fortsätter med vad ni ska göra härnäst.

DEN OM NATIONALISM, LIVSFARLIGA HISTORIEBRUK OCH HISTORIEN VÄGEN TILL FÖRSONING

Introduktion

1. Berätta vad det handlar om:

- Eleven ska spela ett spel som handlar om landet Kishestan och ett inbördeskrig mellan de två folk som lever där, ireber och atarer.
- Spelet går ut på att försöka se händelser under ett krig ur en annan persons perspektiv.
- Spelet består av tre dilemman: **1. Hur kriget startade, 2. Brottet och 3. Tio år senare.**
- Ni kommer gemensamt prata om det första dilemma (Bakgrund), men resten av spelet kommer spelas i mindre grupper.
- Varje person i gruppen kommer få en roll att utgå ifrån i de olika frågeställningarna som följer efter varje del i spelet. Rollen är skriven i nutid, men kommer sedan färdas tillbaka i tiden och få uppleva ett krig.
- Grupperna tävlar inte mot varandra utan spelar alla samma spel med samma uppsättning roller.
- Efter spelet kommer vi diskutera vad som hände i spelet.

2. Nu är det dags att etablera spelets berättelse

- Använd pdf-bilagan som stöd och läs upp bakgrundstexten.
- Se till att eleverna förstår:
 - Landet Kishestan består av två folk, ireber och atarer.
 - Det var ett inbördeskrig för länge sen. Ireberna vann och beslagtogs mycket mark.
 - Hundra år senare är det fred i Kishestan men relationen är inte god mellan atarer och ireber ut.

3. Dela in eleverna i grupper med fyra till sex personer i varje.

4. Berätta för eleverna att de

- kommer få sina rollkort.
- ska läsa igenom rollen.
- inför varandra i gruppen ska svara på frågan: *Vem är rollen? Beskriv med tre ord.*

5. Dela ut rollkortet så att det finns en av utav vardera roll (numrerade 1-6) i varje grupp. För grupper med färre än sex medlemmar delar du ut rollerna med *lägst* nummer först. Ge dem ett par minuter att diskutera frågan. Be eleverna sedan sätta sig så att ireber och atarerna i varje grupp sitter på varsin sida om bordet.

DEN OM NATIONALISM, LIVSFARLIGA HISTORIEBRUK OCH HISTORIEN VÄGEN TILL FÖRSONING

6. När grupperna har gjort rollpresentationen och satt sig rätt får de det första dilemmat.

Kriget startar. Här är det svårt att hitta rätt tidpunkt att bryta till nästa dilemma. Grupperna kan arbeta olika fort, särskilt ifall antalet medlemmar varierar. Försök hitta ett bra mittemellan-läge att gå vidare till nästa dilemma.

- De ska läsa texten högt så att alla i gruppen kan följa med.
- De ska svara på frågorna enligt sina roller och diskutera inom gruppen. Poängtera att de inte behöver komma överens.

7. Upprepa samma procedur med del 2 och 3.

8. När de har fått prata igenom frågorna i del 3 är spelet slut och efterdiskussionen tar vid.

Bakgrund

För mer än hundra år pågick ett fruktansvärt inbördeskrig i Kishestan. Atarer och ireber stred om landområden rätten till självständighet. Konflikten urartade snabbt i hämndaktioner mot civila. Tusentals mördades på båda sidor.

Kriget slutade efter några år med att atarerna gav upp. I förhandlingarna beslagtogs irebernas mark i söder där atarerna levde i många generationer. Landet fortsatte att vara enat. Många atarer tvingades ut på den fattiga landsbygden i norr.

Trots att det är många år sedan kriget finns fortfarande stor misstänksamhet mellan folken. Historien spelar än idag en stor roll och såren från konflikten har aldrig riktigt läkt.

Summering:

- Landet Kishestan består av två folk, ireber och atarer.
- Det var ett inbördeskrig för länge sen. Ireberna vann och beslagtogs mycket mark.
- Hundra år senare är det fred i Kishestan men relationen är inte god mellan atarer och ireber ut.

DEN OM NATIONALISM, LIVSFARLIGA HISTORIEBRUK OCH HISTORIEN VÄGEN TILL FÖRSONING

Dilemma 1: Hur kriget startade

För några år sedan bröt ett nytt krig ut i Kishestan.

Under en längre tid hade fattigdom och arbetslöshet blivit ett allt större problem i landen, och värst var det i den fattiga norra delen där atarerna utgjorde majoriteten med 96%.

Inför valet bildades ARP (Atariska RiksPartiet) som lyckades mobilisera nästan hela den atariska delen av befolkningen och vann med 51%. Atarerna började nu ta tillbaka en massa mark ifrån ireberna. Det blev demonstrationer och oroligheter i landet.

Bara ett halvår efter valet mördades den atariska premiärministern och ingen greps för dådet. Vissa påstår att de skyldiga var militanta atariska rebeller som ville ha ett självständigt Atar i norr. Andra menade att det var ireber som var skyldiga.

ARP publicerade en självständighetsförklaring och hävdade att man nu var oberoende av Kishestan och ireberna. Atarerna skulle äntligen få leva i frihet.

Våldsamheterna mellan folken trappades upp de närmsta månaderna. Kriget var nu ett faktum.

- Vems fel är det att kriget startade?

DEN OM NATIONALISM, LIVSFARLIGA HISTORIEBRUK OCH HISTORIEN VÄGEN TILL FÖRSONING

Dilemma 2: Brottet

På den norra sidan hade många atariska byar och städer blivit utsatta för nattliga överfall och mordbränder. Många atarer började överge sina gårdar och byar.

En av den atariska frihetsarméns mest hyllade soldater, kallad Sergeanten, kom tillsist till undsättning och lovade att få slut på terrorn.

Sergeanten marscherade in i den irebiska byn Iriaz med sina soldater och tillfångatog tjugofem unga män och kvinnor. Fångarna anklagades för att vara spioner och ha gett den irebiska armén uppgifter om atariska byar, och för att själva ha varit med och utfört anfall. Fångarna fördes ut i skogen, därefter hördes skott från avrättningar.

Efter det flydde invånarna i Iriaz söder ut, och återvände inte.

Sergeanten hyllades av atarerna som en hjälte som äntligen hindrat fortsatt förföljelse mot atarerna.

Ireberna hävdade att offren var oskyldiga, och att atarerna bara letat efter en ursäkt att mörda och skrämja bort folk i från byn.

- Var det som hände i Iriaz rätt?

Dilemma 3: Tio år senare

Kriget tog slut när världssamfundet ingrep och tvingade båda sidor till förhandlingsbordet. Tiotusentals hade dödats, både civila och soldater.

Stora delar av landet ligger fortfarande i ruiner. Skolor och sjukhus behöver återuppbyggas, men på grund av arbetslöshet och dålig ekonomi går det mycket långsamt.

Många befäl och soldater som gjort sig skyldiga till krigsbrott är fortfarande på fri fot, bara ett fåtal har åtalats. En internationell krigsdomstol dömde Sergeanten som lett attacken mot Iriaz till tio års fängelse. Åklagaren yrkade på livstid, men till Sergeantens försvar sades att han bara gjort vad han trott varit nödvändigt för att skydda sitt folk.

- Var sergeanten skyldig till det som hände i Iriaz? Fick han rätt straff?
- Hur går det att se till att det inte blir krig igen?

DEN OM NATIONALISM, LIVSFARLIGA HISTORIEBRUK OCH HISTORIEN VÄGEN TILL FÖRSONING

Efterdiskussion

Reflekterande

- Hur var det att spela rollpersoner på olika sidor i kriget?
- Kändes berättelserna om kriget verkliga?
- Var det någon fråga som var svår att svara på?
- Vad tyckte de olika rollpersonerna om varandra?
- Förändrades er rollperson någon gång under spelet? Vad hände då?

Tolkande

- Går det att avgöra vem som startade kriget i Kishestan? Har ireber och atarer samma syn på det?
- Tidigare hade ireberna i Iriaz och atarerna varit vänner
 - Vad tror ni att Sergeanten tänkte när han fick veta om attackerna mot atarernas by?
 - Hur tror ni att ireberna i byn Iriaz såg på atarerna efter avrättningarna?
- Tror ni att domen mot Sergeanten är en viktig del av efterarbete för att landet ska kunna gå vidare?
- Hur tror ni att det ser ut i Kishestan tio år efter kriget? Det är fred, men hurdan är relationen mellan folken?
 - Går ireber och atarer i samma skolor?
 - Vad har hänt med Iriaz?
 - Hur är det att vara atar i en landsände som domineras av ireber, och vice versa?

Generaliserande

- Vad handlar det här spelet om tror ni?
- Ser ni några liknelser mellan vad som hände i spelet och verkliga konflikter?
- Kan historien användas som ett sätt att motivera ett krig eller en hämndaktion?
- Går det att läka relationerna mellan två folk efter ett krig? Vad krävs? Går det att använda historien här också?
- Vilken roll spelar domstolar i försoningsprocessen?
- Vad är det för skillnad på försoning och förlåtelse?
- Är förlåtelse en förutsättning för försoning?
- Hur viktigt är förlåtelse?
- Hur viktigt är en återuppbyggnad av samhället i en försoningsprocess?

DEN OM NATIONALISM, LIVSFARLIGA HISTORIEBRUK OCH HISTORIEN VÄGEN TILL FÖRSONING

Bilaga 1: Roller

1

Snickaren (ireb)

”Atarerna gnäller alltid om marken de förlorade för hundra år sedan. Atarerna har alltid velat ge igen för det och de kommer aldrig gå att lita på.

Min far och bror blev anfallna av atariska soldater. Pappa klarade sig men min bror dog.

Jag önskade jag hade varit där. Jag kommer aldrig kunna förlåta atarerna för vad de gjort.”

- Ireber har alltid rätt.
- Har en väldigt negativ bild atarer.
- Läger stort värde på historien och traditioner.

2

Gerillasoldaten (atar)

”Jag blev soldat för att jag ville ge mitt folk upprättelse. Vi kommer inte ge oss förrän ireberna ger tillbaka de marker de stal från vårt folk.

Vart vi än kommer så blir vi hälsade av atarer som hjältar! Varför? Därför att vi befriar vårt folk och vi försvarar våra egna. Ireberna startade kriget samma dag som de började ta våra marker.”

- Ser sig själv som en frihetskämpe
- Anser att ireberna stulit mark ifrån atarerna.
- Kommer aldrig att komma överens med ireberna.

3

Soldaten (ireb)

”Jag blev soldat för att försvara mitt hemland och mitt folk. Men en del saker som har hänt under kriget har fått mig att inse att det inte är så enkelt som en del vill få det att verka.

Jag blev sårad i kriget. Några kvinnor från en av atarernas byar hittade mig när jag nästan hade frusit ihjäl. De hjälpte mig och gömde mig för sina soldater. Jag kommer aldrig kunna återbetala dem.”

- Är stolt över sitt folk och deras historia
- Tror att konflikten mellan atarer och ireber kan lösas på annat sätt än genom krig.
- Tycker att båda sidor måste göra eftergifter för att kunna bli vänner.

4

Bonden (atar)

”Jag hade bra relationer till ireberna innan kriget. När kriget inleddes talade min dotter om hur mycket hon hatade att ireberna stulit mark och egendom från vårt folk för hundra år sedan. Jag blev rädd för att hon skulle ta värvning i armén... Så jag sa att det var dumt att slåss över något som hände för länge sedan.”

- Vill inte att historien ska ha någon betydelse.
- Tycker att båda sidor har gjort fel i kriget.
- Det viktigaste är att alla behandlas rättvist.

DEN OM NATIONALISM, LIVSFARLIGA HISTORIEBRUK OCH HISTORIEN VÄGEN TILL FÖRSONING

Bilaga 1: Roller

5

Sjukvårdaren (ireb)

"Jag har tagit hand om skadade soldater under kriget. Jag har sett värre skador än jag kunna föreställa mig. Atarerna är hänsynslösa och tar ingen hänsyn till om någon är soldat eller civil.

Men nej, jag hatar inte alla atarer. Bara de som ger sig på oskyldiga."

- Tycker alla som gjort fel borde straffas, oavsett om man är atar eller ireb.
- Är illa berörd av vad atarerna gjort under kriget
- Kan tänka sig fred mellan folken om atarerna erkänner sina brott under kriget.

6

Officeren (atar)

"Jag såg många fel som begicks på både sidorna under kriget. Så hemska att jag inte vill prata om det.

Jag vet inte längre. Jag är trött på hämnd och hat. Jag är trött på att kriga.

Men jag tänker inte be om ursäkt för vad jag har gjort under kriget. Det är mitt jobb – jag är soldat."

- Vill ha ett slut på kriget.
- Tycker atarerna måste få upprättelse, de förtjänar bättre än att leva som underklass.
- Ingen ska behöva straffas för det som skedde under kriget. Soldater följer bara order.

DEN OM NATIONALISM, LIVSFARLIGA HISTORIEBRUK OCH HISTORIEN VÄGEN TILL FÖRSONING

Bilaga 2: Dilemman

Dilemma 1: Hur kriget startade

För några år sedan bröt ett nytt krig ut i Kishestan.

Under en längre tid hade fattigdom och arbetslöshet blivit ett allt större problem i landen, och värst var det i den fattiga norra delen där atarerna utgjorde majoriteten med 96%.

Inför valet bildades ARP (Atariska RiksPartiet) som lyckades mobilisera nästan hela den atariska delen av befolkningen och vann med 51%. Atarerna började nu ta tillbaka en massa mark ifrån ireberna. Det blev demonstrationer och oroligheter i landet.

Bara ett halvår efter valet mördades den atariska premiärministern och ingen greps för dådet. Vissa påstår att de skyldiga var militanta atariska rebeller som ville ha ett självständigt Atar i norr. Andra menade att det var ireber som var skyldiga.

ARP publicerade en självständighetsförklaring och hävdade att man nu var oberoende av Kishestan och ireberna. Atarerna skulle äntligen få leva i frihet.

Våldsamheterna mellan folken trappades upp de närmsta månaderna. Kriget var nu ett faktum.

- Vems fel är det att kriget startade?

Dilemma 2: Brottet

På den norra sidan hade många atariska byar och städer blivit utsatta för nattliga överfall och mordbränder. Många atarer började överge sina gårdar och byar.

En av den atariska frihetsarméns mest hyllade soldater, kallad Sergeanten, kom tillsist till undsättning och lovade att få slut på terrorn.

Sergeanten marscherade in i den irebiska byn Iriaz med sina soldater och tillfångatog tjugofem unga män och kvinnor. Fångarna anklagades för att vara spioner och ha gett den irebiska armén uppgifter om atariska byar, och för att själva ha varit med och utfört anfall. Fångarna fördes ut i skogen, därefter hördes skott från avrättningar.

Efter det flydde invånarna i Iriaz söder ut, och återvände inte.

Sergeanten hyllades av atarerna som en hjälte som äntligen hindrat fortsatt förföljelse mot atarerna. Ireberna hävdade att offren var oskyldiga, och att atarerna bara letat efter en ursäkt att mörda och skrämja bort folket ifrån byn.

- Var det som hände i Iriaz rätt?

DEN OM NATIONALISM, LIVSFARLIGA HISTORIEBRUK OCH HISTORIEN VÄGEN TILL FÖRSONING

Del 3: Tio år senare

Kriget tog slut när världssamfundet ingrep och tvingade båda sidor till förhandlingsbordet. Tiotusentals hade dödats, både civila och soldater.

Stora delar av landet ligger fortfarande i ruiner. Skolor och sjukhus behöver återuppbyggas, men på grund av arbetslöshet och dålig ekonomi går det mycket långsamt.

Många befäl och soldater som gjort sig skyldiga till krigsbrott är fortfarande på fri fot, bara ett fåtal har åtalats. En internationell krigsdomstol dömde Sergeanten som lett attacken mot Iriaz till tio års fängelse. Åklagaren yrkade på livstid, men till Sergeantens försvar sades att han bara gjort vad han trott varit nödvändigt för att skydda sitt folk.

- Var sergeanten skyldig till det som hände i Iriaz? Fick han rätt straff?
- Hur går det att se till att det inte blir krig igen?

Sergeanten